

HACI LÜTFİYE ŞİRECİ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

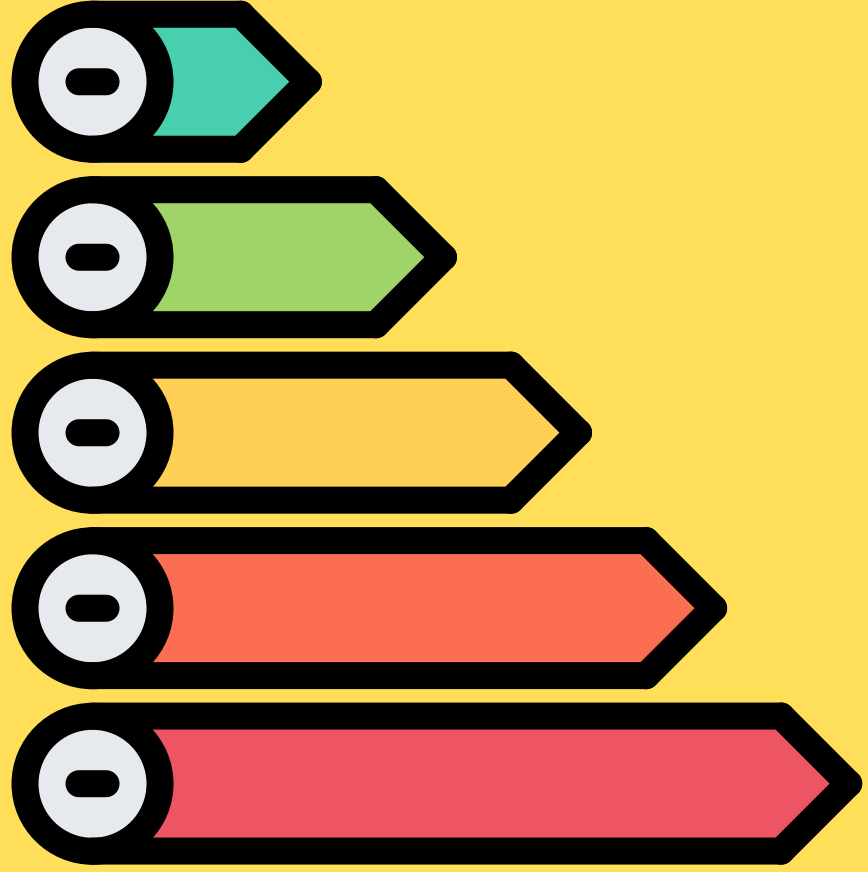
DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU SUNUMU

Kasım, 2024

DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU NEDİR?

Dil ve konuşma terimlerinin birbirini yerine kullanılma eğilimi olsa da bu iki terim birbirinden oldukça farklıdır. Dil, insanların duygu ve düşüncelerini paylaşmak amacıyla kullandığı ortak kurallar sistemidir. 'Dil' dendiğinde akla yalnızca sözel dil (konuşma) gelmemelidir; yazı ve işaret kullanımı da dildir. Konuşma ise duygu ve düşüncelerimizi içeren zihinsel temsillerimizin belirli kurallar çerçevesinde gerekli organlar yardımıyla fiziksel olarak üretildiği sistemdir. Bir çocuk duygu ve düşüncelerini aktarmak için gerekli dil bilgisine sahip olabilir fakat konuşma organları (dil, dudak vb.) işlevini gerektiği şekilde yerine getiremediğinde çocuk konuşamayabilir. Diğer yandan, başka bir çocuk konuşma organları işlevini kusursuz yerine getirdiği hâlde dil gelişimindeki aksaklıklar nedeniyle konuşamayabilir ya da her ikisi de aynı anda görülebilir.

SINIFLANDIRMA

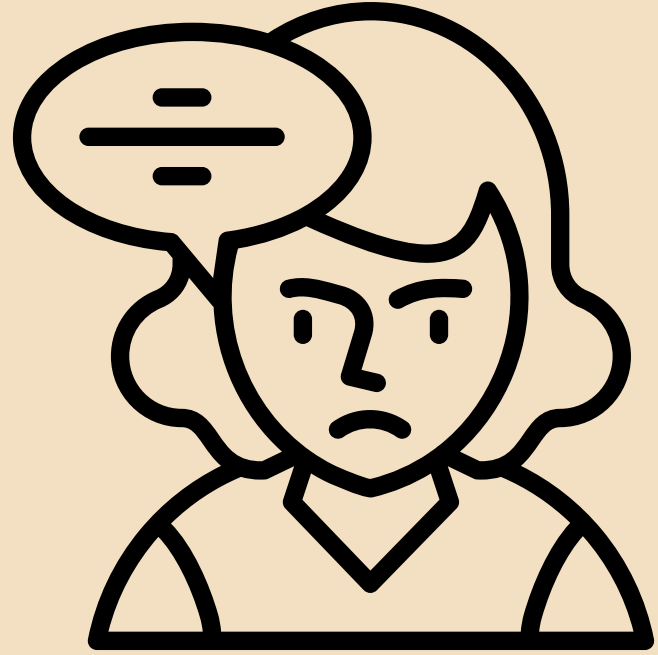

“

AKICILIK BOZUKLUKLARI

“

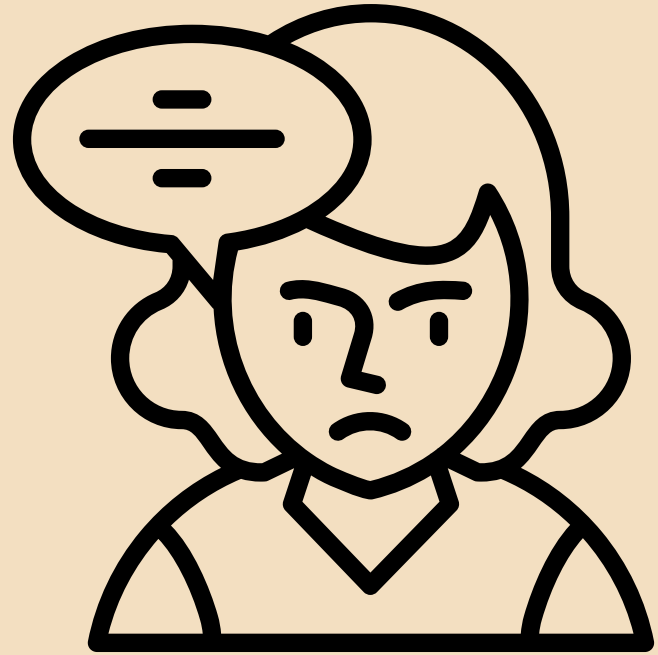
AKICILIK BOZUKLUKLARI

TANIM

- Akıcı bir konuşma için belirli bir zamanda, belirli bir miktar sesi, herhangi bir olağan dışı çaba olmadan üretmek ve bu üretim esnasında uygun olmayan duraksamaların olmaması gerekmektedir. Akıcılık bozuklukları, kekemelik ve hızlı-bozuk konuşma (takifemi) olarak ikiye ayrılmaktadır.
- Kekemelik, konuşma içinde ses/hece tekrarları, uzatmaları ve/veya bloklarının görüldüğü bir akıcılık bozukluğudur.
- Hızlı-bozuk konuşma da kekemelik gibi bir akıcılık bozukluğudur ancak kekemelikten farklıdır. Hızlı-bozuk konuşanların konuşmaları aşırı ölçüde hızlı, düzensiz, sıklıkla konuyla ilgisiz sözcük veya ifadeleri içermektedir. Hızlı-bozuk konuşma ve kekemelik bir arada görülebilir.

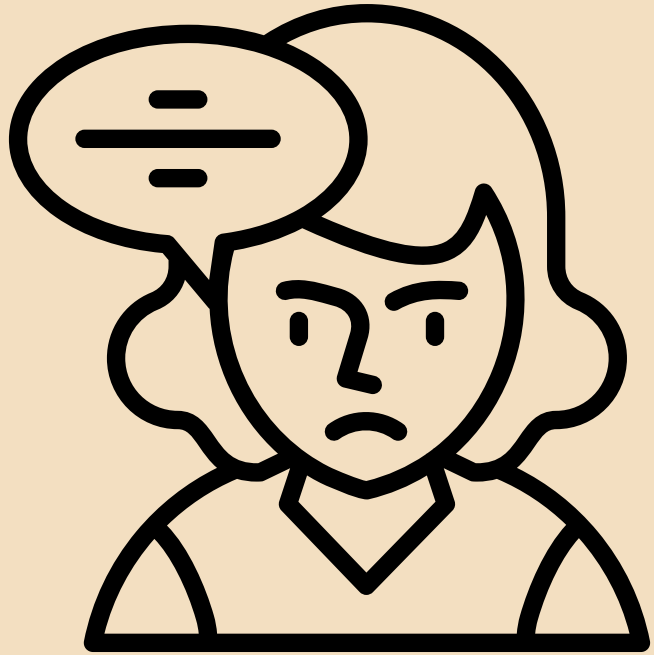
AKICILIK BOZUKLUKLARI

NEDENLER

Akıcılık bozukluklarının nedeni tam olarak netleşmese de ortaya çıkmasında, artmasında, azalmasında, devam etmesinde ya da kendiliğinden geçmesinde genetik, motor, bilişsel, dilsel, psikolojik ve sosyal etmenlerin rol oynadığı bilinmektedir.

AKICILIK BOZUKLUKLARI

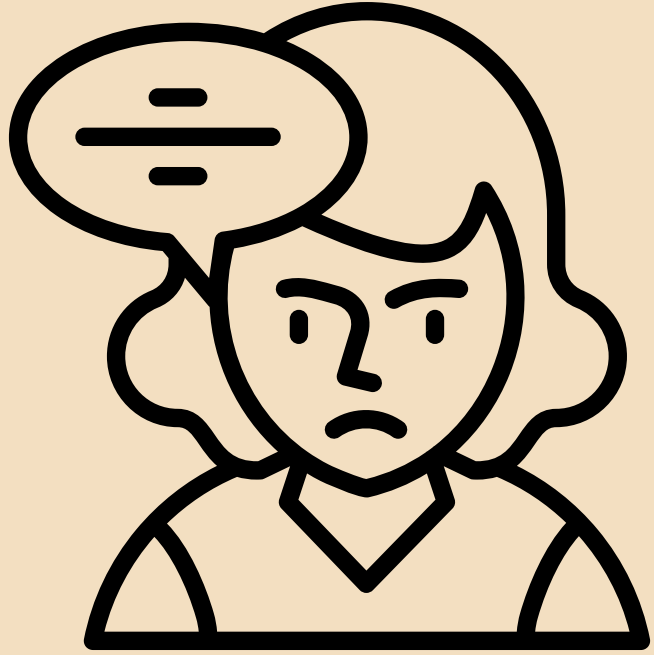

ÖZELLİKLER

Kekemelikte konuşma akıcılığını bozan tekrarlar, uzatmalar ve bloklar birincil davranışlar olarak adlandırılır.

- Tekrar; seslerin, hecelerin, tek heceli sözcüklerin ikiden fazla tekrar edilmesidir (Örneğin, ka ka kapı).
- Uzatma; ünlü ve ünsüz seslerin uzatılarak söylenmesidir (Ör: ssssarı). Blok, tekrar ve uzatmadan sonra oluşur, tekrar ve uzatmaya göre daha fazla eforludur.
- Blok; ses tellerinin ve konuşma organlarının (dil, dudak, diş vb.) bir süreliğine durdurulmasıdır.

AKICILIK BOZUKLUKLARI

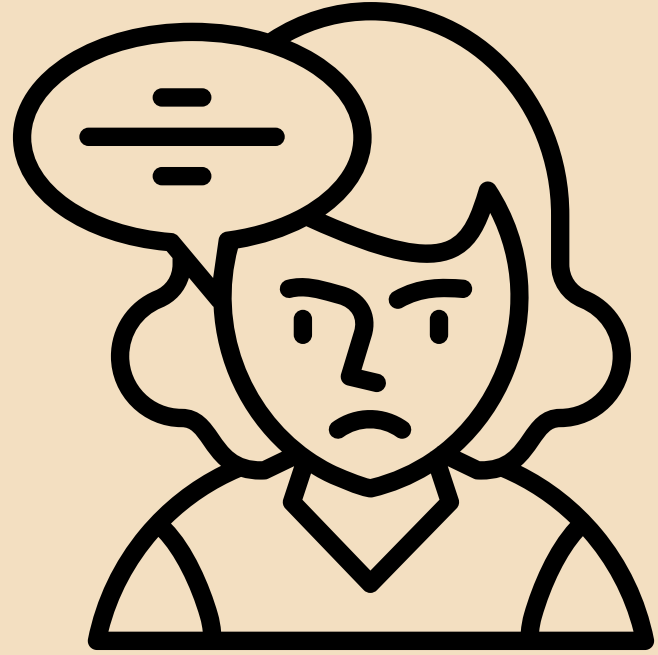

ÖZELLİKLER

- Hızlı bozuk konuşmada konuşmanın normal akışında kırılmalar görülür ve buna aşırı hızlı konuşma, düzgün olmayan ritim, yanlış/eksik üretilen sözcükler, anlatımı organize etmede ve planlamada güçlükler, söyleyeceğinden emin olamama ve düşük farkındalık düzeyi eşlik eder.

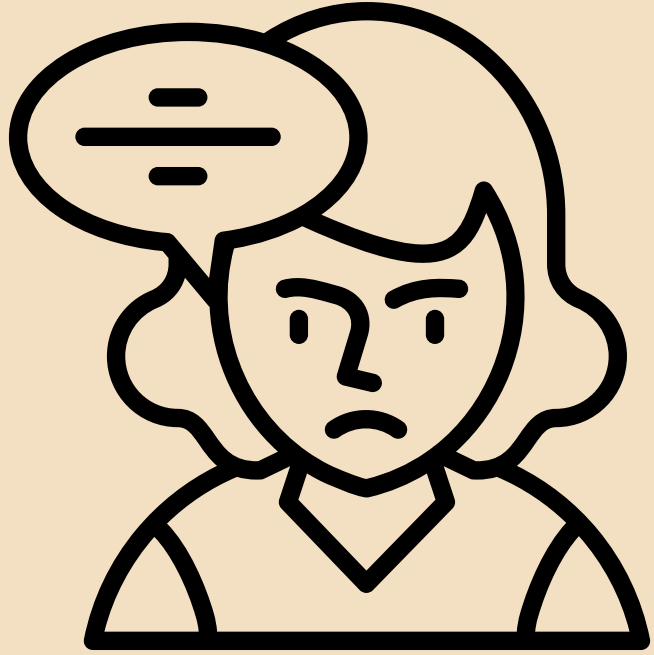
AKICILIK BOZUKLUKLARI

EĞİTİM ÖĞRETİM VE TEDAVİ SÜREÇLERİ

- Akıcılık bozukluklarında “terapi” terimi, durumu tamamen ortadan kaldırma anlamına gelen “tedavi” yerine tercih edilir. Terapi, akıcı konuşmayı olumsuz etkileyen faktörlerin kontrol altına alınmasını amaçlar. Kekemelik müdahalesinde önce akıcısızlığın normal mi yoksa kekemelik mi olduğuna karar verilir. Normalse müdahale edilmez, aile bilgilendirilir; kekemelikse doğrudan, dolaylı veya her iki yöntemle müdahale yapılır. Doğrudan müdahalede çocuğa teknikler öğretilirken, dolaylı müdahalede aileye çevresel düzenlemeler öğretilir. Hızlı konuşma sorunlarında da konuşma hızı ve anlaşılabilirlik üzerinde çalışılır. Etkinlik için çocuğun motivasyonu ve çevre desteği önemlidir.

AKICILIK BOZUKLUKLARI

ÖNERİLER

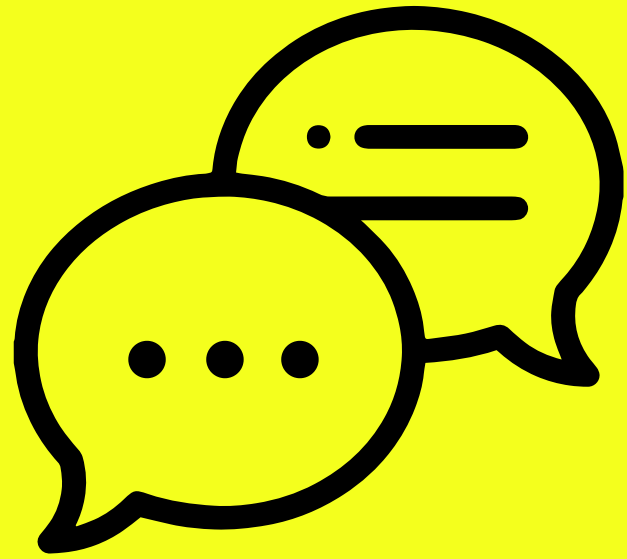
- Zaman baskısını ortadan kaldırılmalı. Hızlı konuşulmamalı.
- Sıra alınarak konuşulmalıdır.
- Kullanılan dil, konuşma içeriği sadeleştirilmelidir.
- Yavaşla, rahat ol, konuşmadan önce düşün, derin nefes al, dur ve tekrar söyle gibi tavsiyelerde bulunmamalıdır.
- Ebeveynler kaygılarını, endişelerini belli etmemelidir.
- Çocuğun nasıl söylediğine değil, ne söylediğine, ne atlattığına odaklanılmalıdır. Onunla her türlü ilgilendiğimiz hissettirilmelidir.
- Ebeveynler çocukları kaygılandığında, takılmalarına yönelik farkındalığı oluştuğunda, konuşamadığı için sinirlendiğinde onu sakinleştirmelidir.

“

DİL BOZUKLUKLARI

”

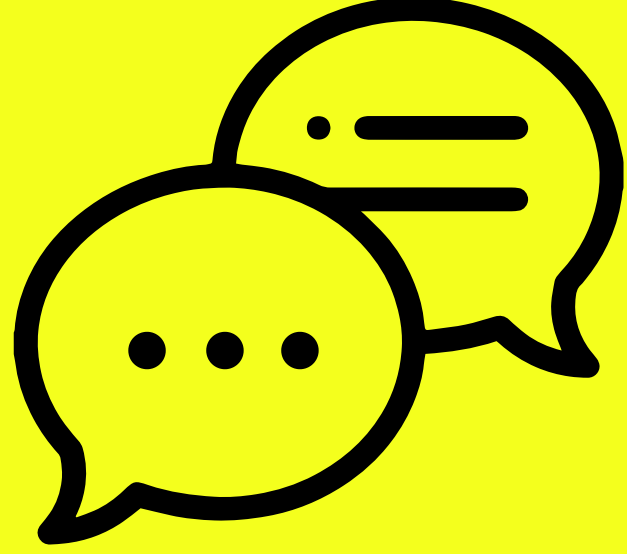
DİL BOZUKLUKLARI

TANIM

- Bir çocuğun başkalarının söylediklerini anlamakta (alıcı dil) veya duygularını, düşüncelerini yeterli düzeyde sözel olarak aktarmakta (ifade edici dil) yaşadığı güçlük dil bozukluğu olarak adlandırılmaktadır.

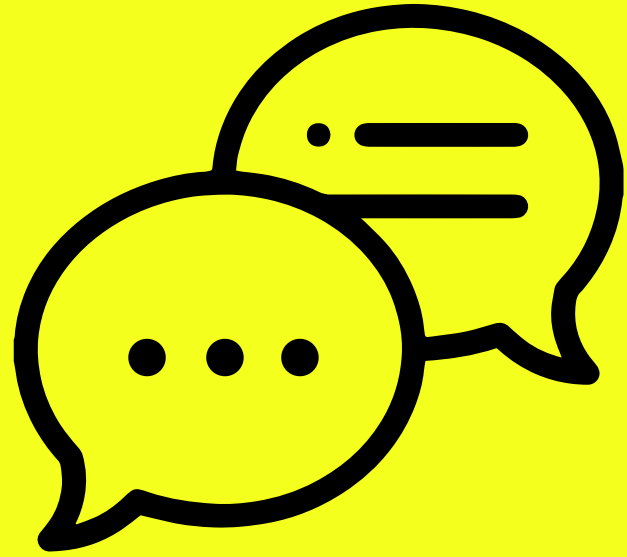
DİL BOZUKLUKLARI

NEDENLER

Bilinen belirli bir nedenden kaynaklanmayan gelişimsel dil bozukluğu (özgül dil bozukluğu) olabileceği gibi; zihinsel güçlükler, nörolojik problemler ve işitme engeli gibi belirli bir nedene bağlı olarak gelişen dil bozuklukları da bulunmaktadır.

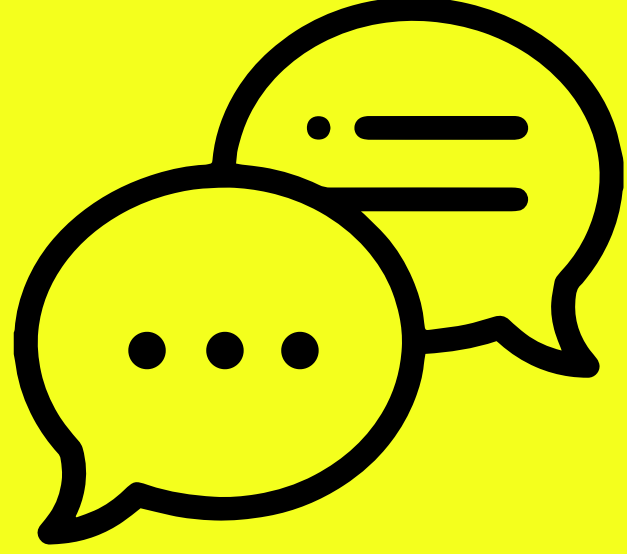
DİL BOZUKLUKLARI

ÖZELLİKLER

- Gelişimsel Dil Bozukluğu olan çocukların söz öncesi dönemde (0-12 ay) tipik gelişim gösteren akranlarına göre dili anlamada, verilen komutları yerine getirmede daha fazla zorlandıkları, daha az jest kullandıkları bilinmektedir.
- Gelişimsel Dil Bozukluğu olan çocuklar, 2 yaşında 50'den az anlamlı sözcük bilgisine sahiptir, konuşma sırasında ikili birleşimleri (Örneğin anne gel, mama ver) yapamazlar.
- Gelişimsel Dil Bozukluğu bulunan çocuklar üç yaşına geldiklerinde 3-5 sözcüklü cümle kuramazlar, sözcüklere uygun yapım ve çekim eklerini ekleyemezler.

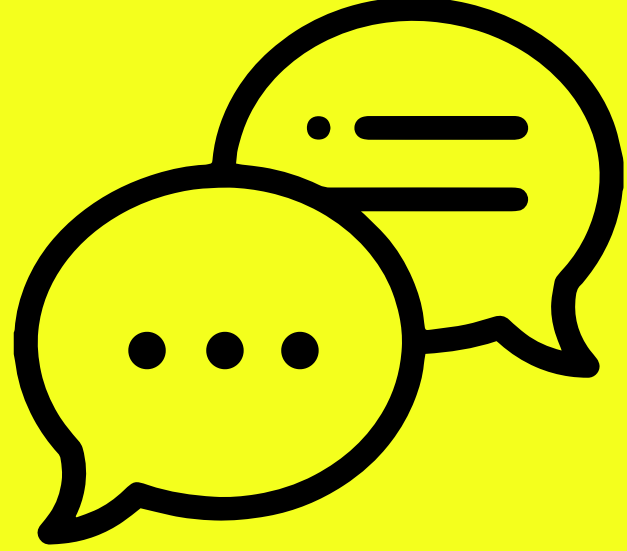
DİL BOZUKLUKLARI

ÖZELLİKLER

- Dört yaşına geldiklerinde 'neden, nasıl, niçin' sorularına basit cevap veremez, dinledikleri kısa bir öyküyü anlatamaz, karmaşık komutları yerine getiremezler.
- Dil becerilerindeki bu özelliklere ek olarak mevcut durum Gelişimsel Dil Bozukluğu bulunan çocukların sosyal becerilerini de etkilemektedir. Bu çocukların akranlarından daha çok öğretmenleri ile iletişim kurdukları; oyunları takip etmede, katılım sağlamada zorlandıkları gözlenmektedir.

DİL BOZUKLUKLARI

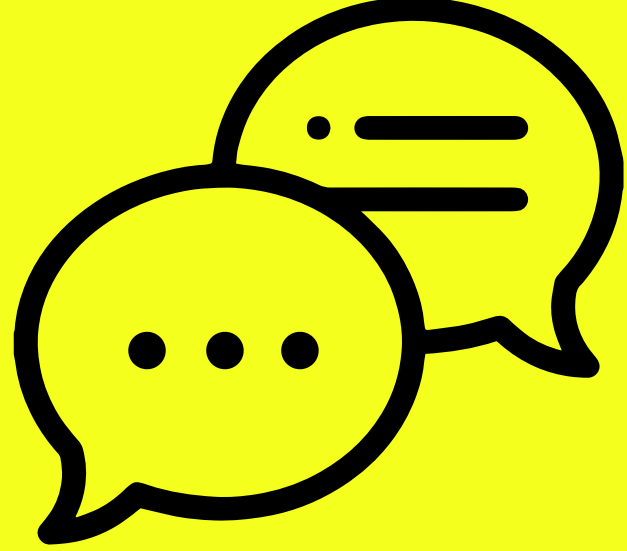

EĞİTİM ÖĞRETİM VE TEDAVİ SÜREÇLERİ

- Gelişimsel dil bozukluklarının müdahalesinde amaç; çocukların sözcük dağarcığını güçlendirip bu sözcükleri doğru bağlamlarda kullanabilmesini, edinemediği dil bilgisi kurallarını edinmesini, anlatım becerilerini geliştirmesini ve sosyal iletişimsel becerileri kazanabilmesini sağlamaktır.
- Müdahale yaklaşımları; çocuk merkezli, klinisyen merkezli ve karma (çocuk+ klinisyen) yaklaşımlar olmak üzere üçe ayrılır. Her yaklaşımın kendi prosedürleri vardır. Dil Konuşma Terapisti çocuğun bireysel özelliklerine, ihtiyaçlarına ve aile dinamiklerine en uygun olan yaklaşımı seçer.
- Müdahale sürecine ailenin katılımı oldukça önemlidir.

DİL BOZUKLUKLARI

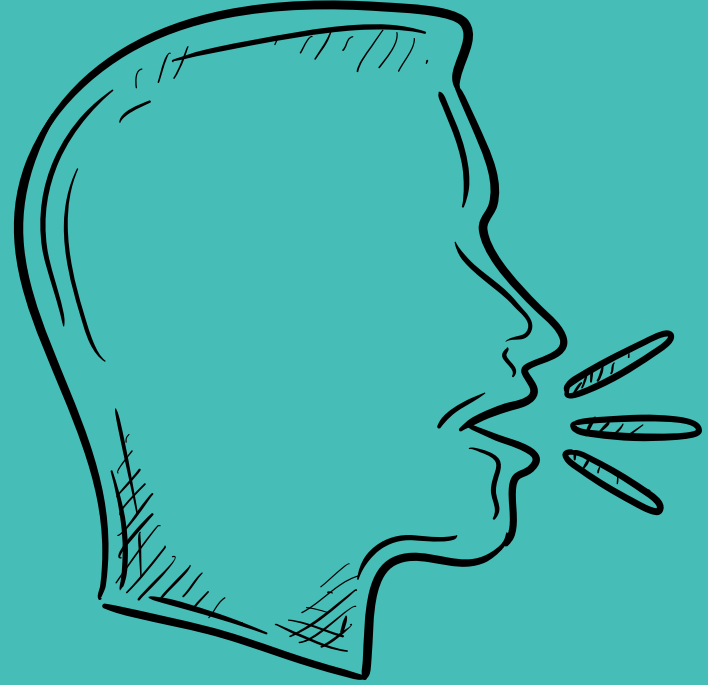

ÖNERİLER

- Çocuğun dil düzeyine uygun konuşmalı.
- Çıkardığı seslere tepki vermeyi ihmal etmemeli.
- En erken dönemlerden itibaren onunla oyun oynamalı.
- Onun istediği oyunu oynamalı ve ısrarcı olmamalı.
- İletişim kurduğu zaman ona yönelmeli ve sorduğunuz bir soruya cevap vermesi için gerekiyorsa 5- 10 saniye kadar beklemeli.
- Gün içinde kendi yaptığı şeyleri, hissettiklerini, tecrübe ettiklerini ona anlattırmalı.
- Ona hikâyeler okumalı ve size geri anlatmasını teşvik etmeli.
- Sözlerini genişletmeli, örneğin “araba” için “aba” derse “evet bu bir araba” şeklinde cevap vermeli.
- Gramer hatalarını eleştirmemeli, yalnızca doğru model olmalı.

EDİNİLMİŞ DİL BOZUKLUKLARI

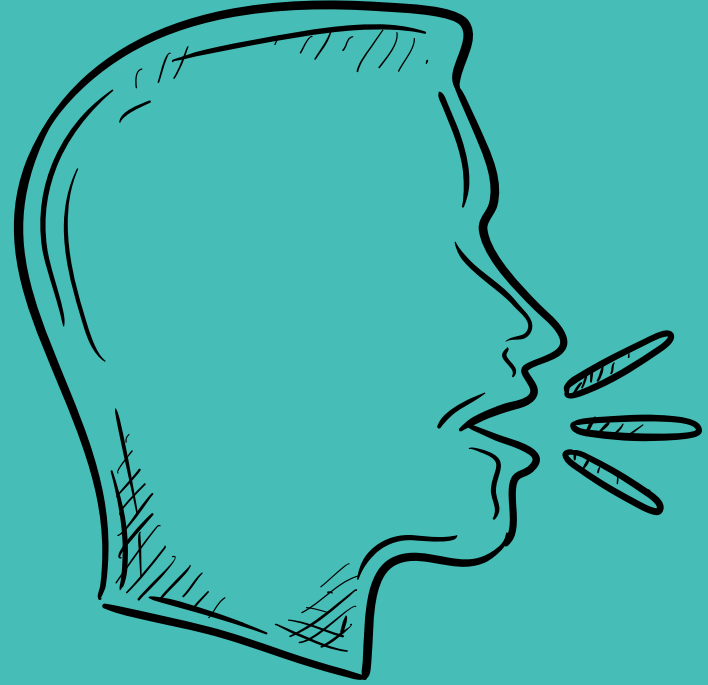
EDİNİLMİŞ DİL BOZUKLUKLARI

TANIM

- Çeşitli nedenlerden dolayı sahip olunan dil, iletişim, biliş becerilerinin birinde ya da daha fazlasında gözlenen kayıplarla karakterize, kalıtsal ya da doğuştan olmayan güçlüklerle edinilmiş dil bozuklukları (EDB) denir. EDB, nedenlerine ve etkilenen beyin alanlarına göre şu şekilde sınıflandırılır: Afazi ve Bilişsel İletişimsel Bozukluklar.

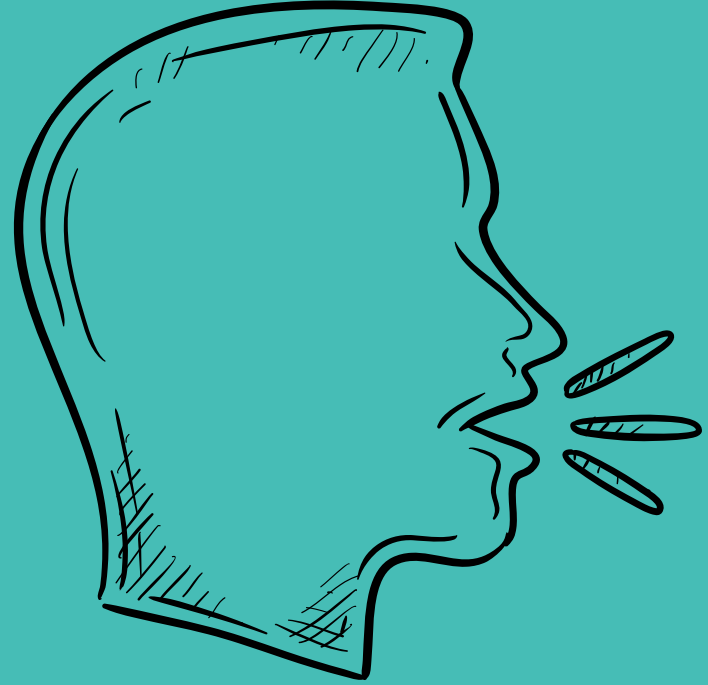
EDİNİLMİŞ DİL BOZUKLUKLARI

TANIM

- Çeşitli nedenlerden dolayı sahip olunan dil, iletişim, biliş becerilerinin birinde ya da daha fazlasında gözlenen kayıplarla karakterize, kalıtsal ya da doğuştan olmayan güçlüklerle edinilmiş dil bozuklukları (EDB) denir. EDB, nedenlerine ve etkilenen beyin alanlarına göre şu şekilde sınıflandırılır: Afazi ve Bilişsel İletişimsel Bozukluklar.

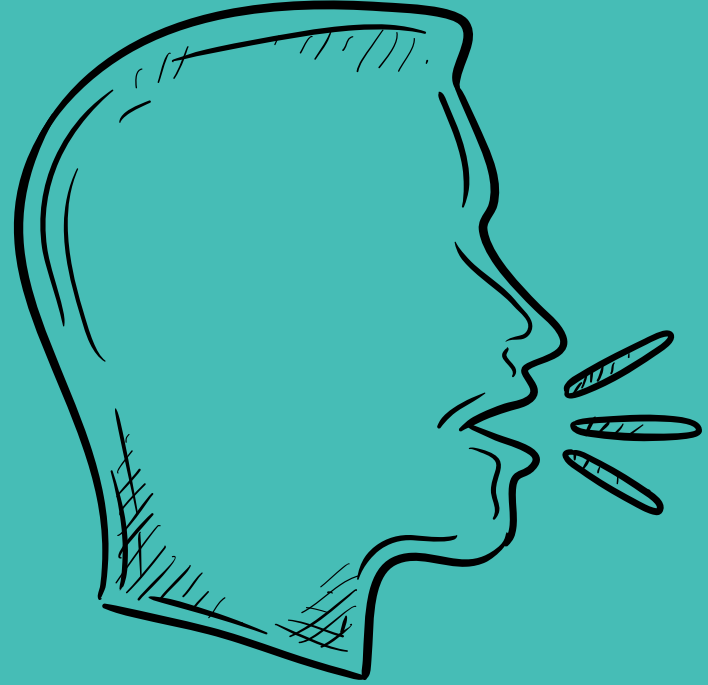
EDİNİLMİŞ DİL BOZUKLUKLARI

NEDENLER

- EDB; inme, kafa travması (taşıt kazaları, düşmeler, silahlı yaralanma, fiziksel saldırı, spor yaralanmaları), tümör, enfeksiyon (menenjit vb.), beynin oksijensiz kalışı gibi nedenlerle ortaya çıkmaktadır.

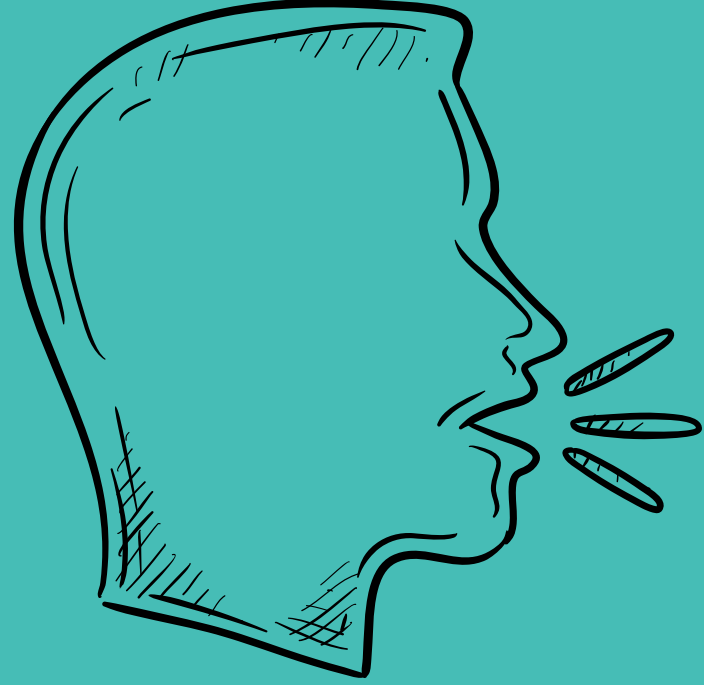
EDİNİLMİŞ DİL BOZUKLUKLARI

ÖZELLİKLER

- EDB; biliş, dil-konuşma, bellek, dikkat-konsantrasyon, mantık yürütme, soyut düşünme, fiziksel işlevler, psikososyal işlevler, bilgiyi işleme alanlarında hafif, orta şiddetli düzeyde hasar oluşturur.

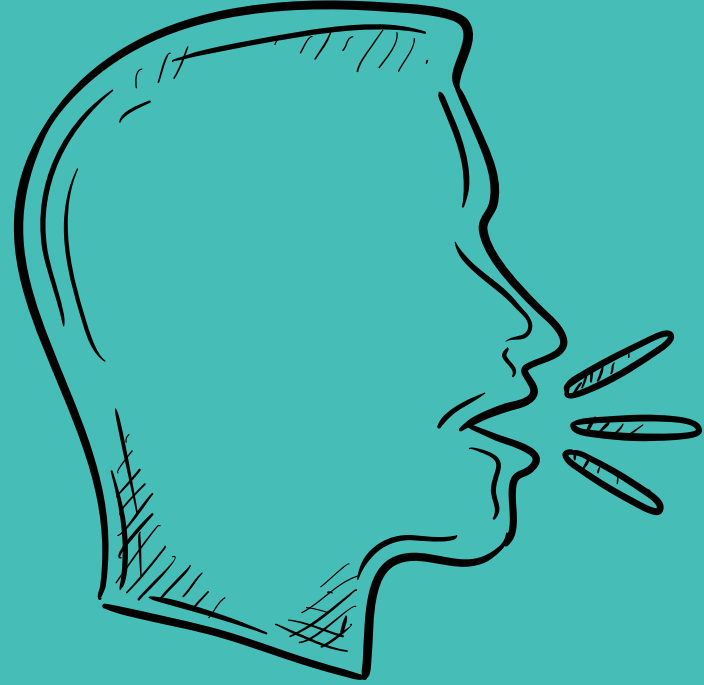
EDİNİLMİŞ DİL BOZUKLUKLARI

EĞİTİM ÖĞRETİM VE TEDAVİ SÜREÇLERİ

- Dil ve konuşma terapisti (DKT), ayrıntılı bir değerlendirme sonrası kişinin ihtiyacına göre kanıtlanmış terapi yaklaşımlarını seçerek kişiye özgü bir program oluşturur. Uzmanlar, tedavinin iyileşme sürecinin başında başlamasının önemli olduğuna inanır. Başlangıçta farkındalık ve dikkat üzerinde çalışılır. Terapi, dil becerilerini yeniden kazandırmak, sorunları telafi etmek ve diğer iletişim yollarını öğretmek gibi hedeflere odaklanır. Konuşma anlaşılabilirliği veya yutma sorunları varsa ilgili terapiler de yapılır. İyileşme sürecinde beyin hasarının yeri, kişinin yaşı, sağlığı, motivasyonu gibi faktörler etkilidir. Aile katılımı da sürecin önemli bir parçasıdır.

EDİNİLMİŞ DİL BOZUKLUKLARI

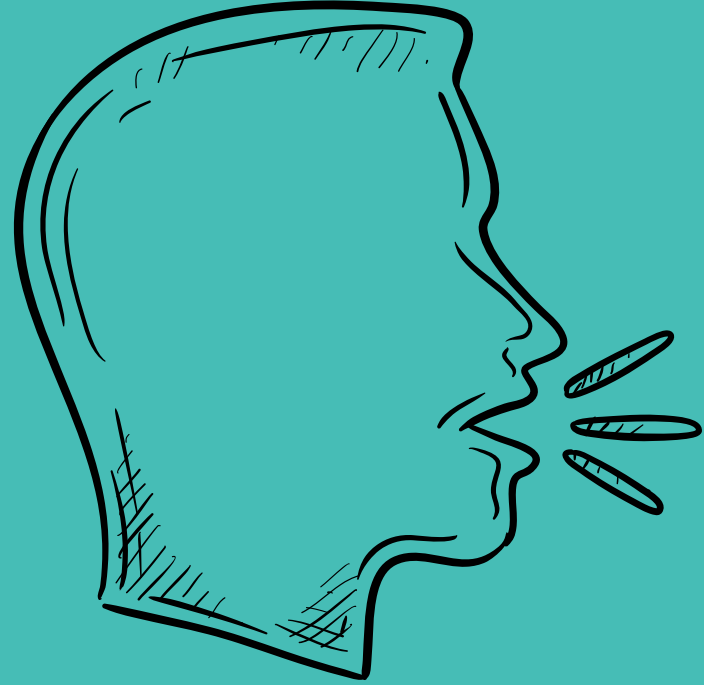

ÖNERİLER

- Konuşmaya başlamadan önce EDB bulunan kişinin dikkatini size verdiğinden emin olun.
- Arka plandaki gürültüyü en aza indirin veya ortadan kaldırın (TV, radyo, diğer kişiler).
- EDB'li kişi aksini belirtmediği sürece sesinizi normal seviyede tutun.
- Kurduğunuz cümlelerin yapısını basitleştirin ve konuşma hızınızı yavaşlatın.
- Önemli sözcükleri vurgulayın.
- EDB bulunan kişinin cümlelerini hemen tamamlamayın, bulamadığı sözcükleri hemen hatırlatmayın.
- Konuşmaya ek olarak çizimler, jestler, yazı ve yüz ifadeleri ile iletişim kurun.

EDİNİLMİŞ DİL BOZUKLUKLARI

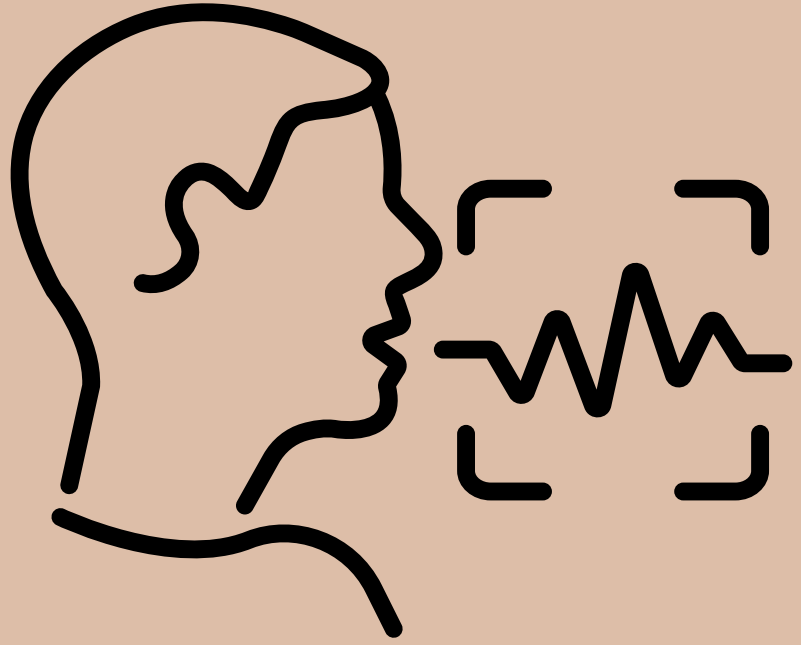

ÖNERİLER

- EDB'li yakınınızın tüm konuşma girişimlerini övün ve hatalarını model olarak azaltın.
- Her sözcüğün mükemmel bir şekilde üretilmesinde ısrarcı olmayın.
- EDB'li kişileri aileden dışlamayın veya grup sohbetlerinde onları görmezden gelmeyin.
- Aksine, onları mümkün olduğunca aile içi karar alma süreçlerine dâhil etmeye çalışın.
- Onları olaylardan haberdar edin ancak günlük detaylara boğmaktan kaçının.
- Bağımsızlığını cesaretlendirin ve aşırı korumacı olmaktan kaçının.

KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

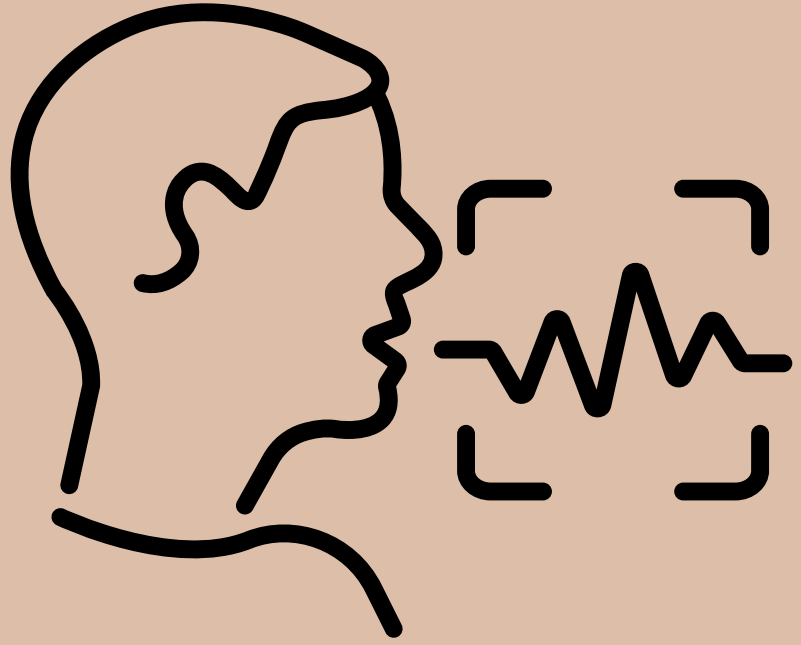
KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

TANIM

- Konuşma Sesi Bozuklukları (KSB), konuşma seslerini üretmede, algılamada ve/ veya dili kurallarına uygun bir şekilde kullanmada yaşanan güçlükler sonucu konuşma anlaşılabilirliğinin etkilenmesidir.
- Artikülasyon bozukluğu, konuşma seslerinin çıkartılıő yeri, biçimi, hızı, zamanlaması ve basıncının hatalı üretiminden kaynaklı bir KSB'dir.
- Fonolojik bozukluk, seslerin dil içindeki dağılımını belirleyen kuralları edinememeden kaynaklı bir KSB'dir.
- Çocukluk çağı konuşma apraksisi (ÇÇKA), konuşma organlarının (dil, dudak, damak vb.) kas yapısında herhangi bir sorun olmamasına rağmen konuşma organlarının konuşma üretimi için gereken sıralı hareketlerin motor planlanmasının ve programlanmasının yapılamamasından kaynaklı gelişimsel bir KSB'dir.

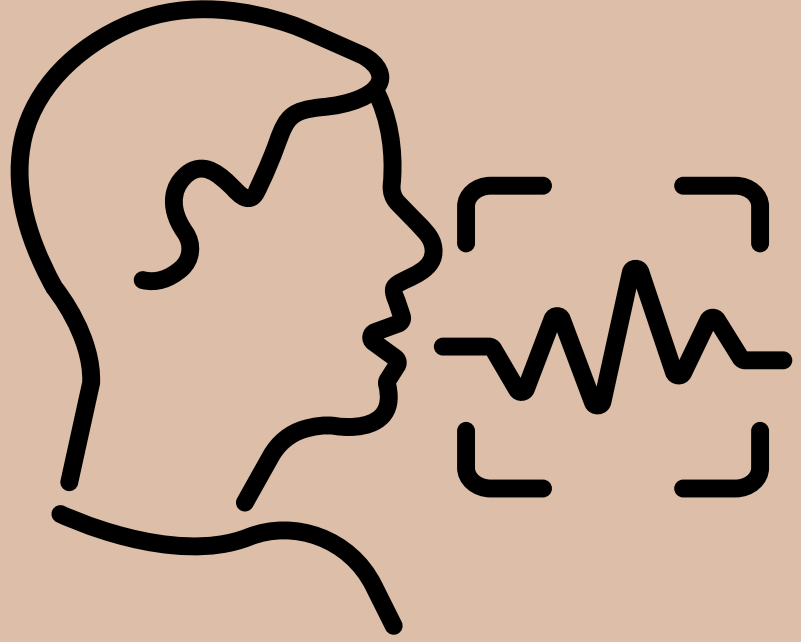
KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

NEDENLER

- Nedeni belli olmayan işlevsel KSB olabileceği gibi; motor/nörolojik, yapısal (dudak damak yarıklığı vb.), duyusal/algısal (işitme engeli) gibi belirli bir nedene bağlı bulunabileceği KSB de bulunmaktadır.

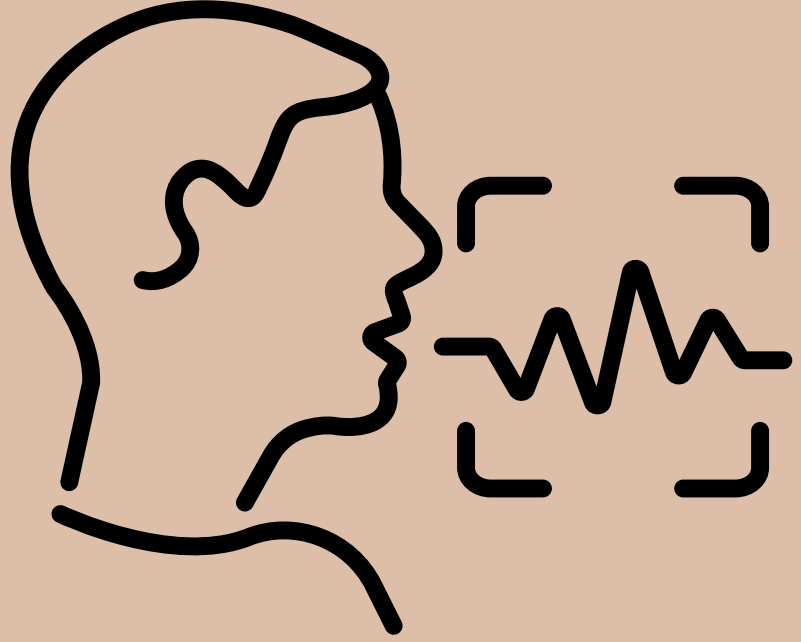
KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

ÖZELLİKLER

- Artikülasyon bozukluğu olan çocukların işitsel ayırt etme becerileri fonolojik bozukluğu olan çocuklara göre daha iyidir.
- Artikülasyon ve fonolojik bozukluğu olan çocuklar ünlü sesleri doğru bir şekilde üretirken ünsüz sesleri hatalı bir şekilde üretir, yetişkin hatalı üretilen ses için model olduğunda çocuk her taklit denemesinde doğru üretime yaklaşır ya da hatalı üretimi sabit kalır ve bu çocukların konuşmasında vurgu ve tonlama normaldir.
- ÇÇKA bulunan çocuklar hem ünlü hem ünsüz sesleri hatalı bir şekilde üretebilir, yetişkin hatalı üretilen ses için model olduğunda ÇÇKA bulunan çocuk her taklit denemesinde doğru üretimden uzaklaşır, hatalı ürettiği sesleri bazen doğru üretebilir, hatalı üretimleri tutarsızdır ve bu çocukların konuşmasında vurgu ve tonlama bozulur.

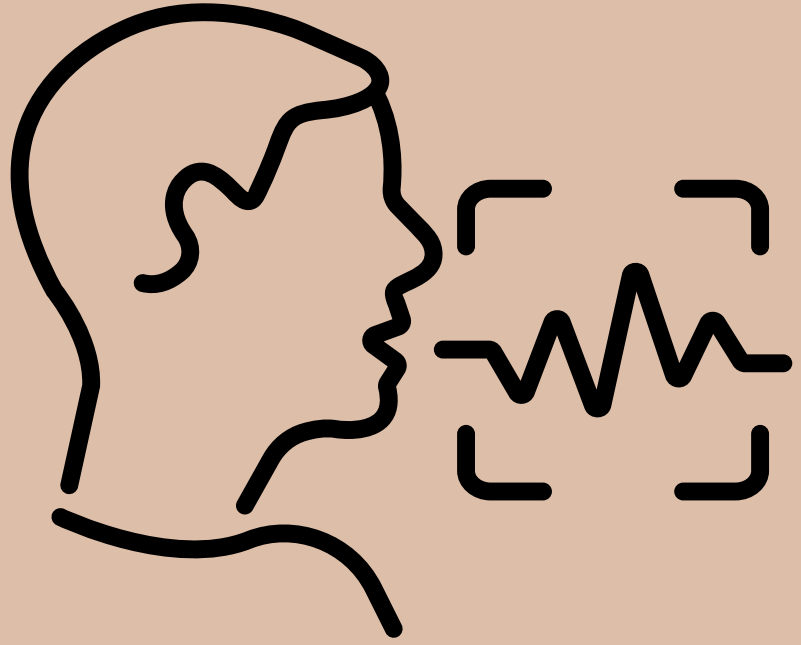
KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

EĞİTİM ÖĞRETİM VE TEDAVİ SÜREÇLERİ

- KSB müdahalesine çocuğun yaşı, anlaşılrlık düzeyi, hata türleri ve örüntüleri, motor planlama ve programlama becerileri, gelişimsel durumu vb. göz önünde bulundurularak karar verilir.
- KSB terapisinde kullanılabilcek yöntemler oldukça çeşitlidir. Detaylı bir değerlendirme sonrası çocuğun KSB'nin nedeni ve türüne göre çocuğun ihtiyaçlarına en uygun terapi yöntemine karar verilir. Terapilerde çocuğun hatalı ürettiği ya da hiç üretemediği konuşma sesleri tek tek ele alınabileceği gibi; yaptığı hatalardaki örüntüler dikkate alınarak çalışılacak ses grupları ve hata türleri hedeflenebilir.
- Müdahale sürecinin temel hedefi, konuşma seslerindeki hataları azaltarak konuşma anlaşılrlığını arttırmak ve bireyin terapilerde doğru olarak üretebildiği konuşma seslerini günlük yaşama aktarmasını sağlamaktır.

KONUŞMA SESİ BOZUKLUKLARI

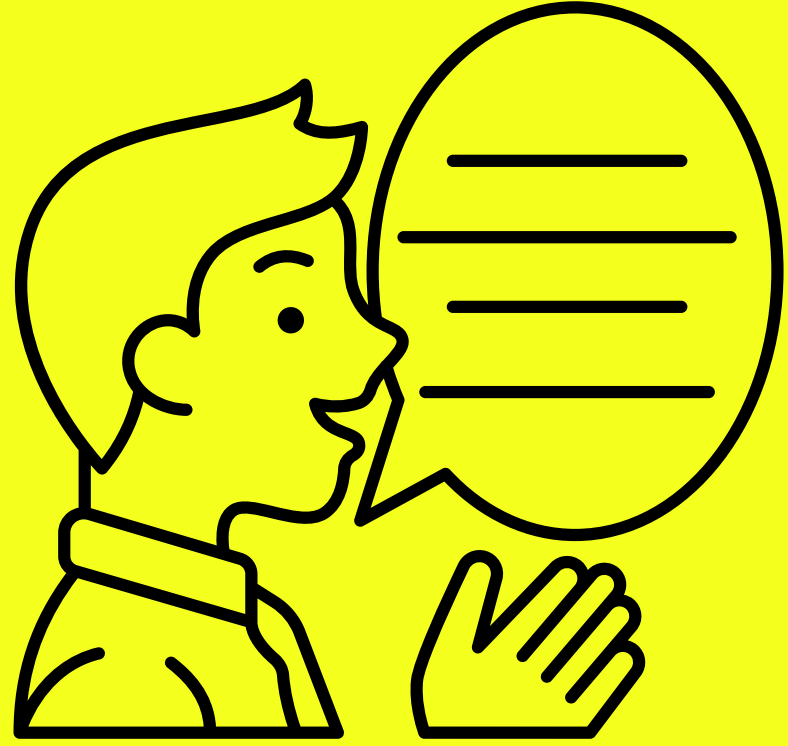
ÖNERİLER

- Çocuğun hatalı ürettiği sözcüğü doğru bir şekilde ifade ederek ona doğru model olunuz (Örneğin çocuk “moy bayon” dediğinde siz “Evet, mor balon. Mor balon uçuyor.” şeklinde tekrarlayın.)
- Çocuğun konuşmasını bölmeyin ya da sürekli olarak düzeltmeyin,
- Çocuğun yaptığı ses hataları alay konusu edilmemeli ya da bu ses hataları sevimli bulunarak pekiştirilmemelidir.

MOTOR KONUŞMA BOZUKLUKLARI

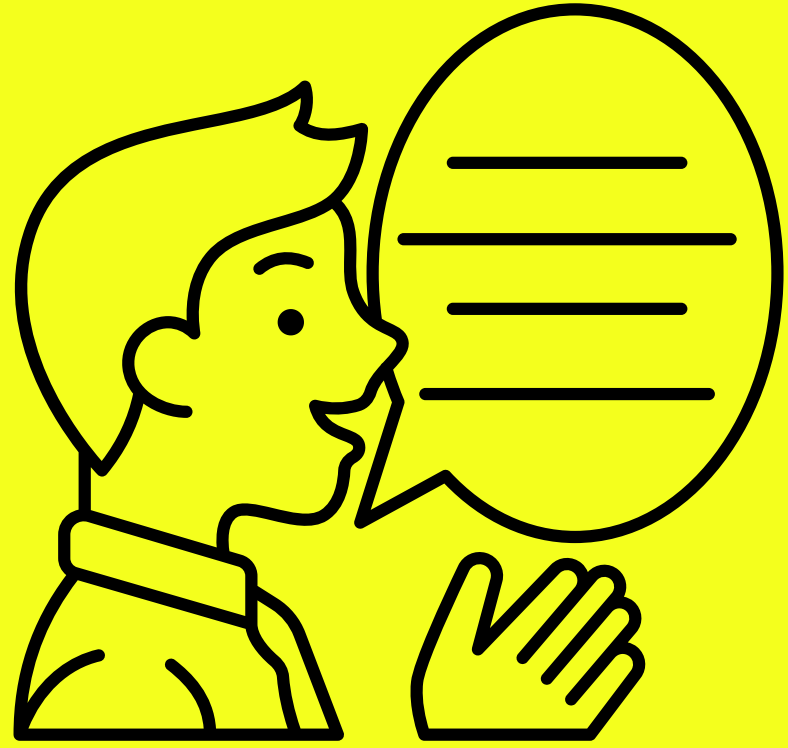
MOTOR KONUŞMA BOZUKLUKLARI

TANIM

- Hastalık ve hasara bağı olarak konuşmayı işleme sürecinde meydana gelen motor planlama veya konuşma bileşenlerinin bir ya da daha fazlasının etkilenmesiyle ortaya çıkan nöromotor problemler motor konuşma bozukluğu (MKB) olarak adlandırılmaktadır. MKB, dizartri ve edinilmiş apraksi olarak ikiye ayrılmaktadır.

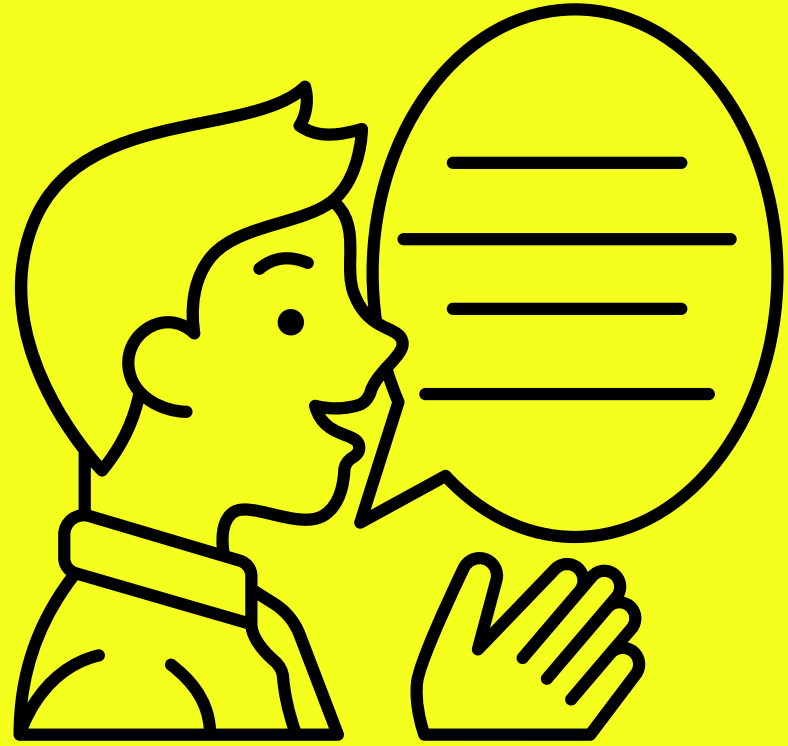
MOTOR KONUŞMA BOZUKLUKLARI

TANIM

- Dizartri, merkezi sinir sistemi ve/veya çevresel sinir sistemi ya da her iki sistem hasarına bağlı olarak konuşma düzeneğini kontrol eden kas kontrolünde anormallik, koordinasyon bozukluğu ile karakterize paralizasyonu sonucu konuşmanın solunum, fonasyon (ses üretimi), artikülasyon (sesin biçimlenerek konuşma sesine dönüşmesi), rezonans ve prozodi bileşenlerinin etkilendiği, dolayısıyla anlaşılabilirlik özelliğinin sınırlandığı bir MKB'dir.
- Edinilmiş sözel apraksi, herhangi bir güçsüzlük, normal olmayan ton veya postür, bilişsel işlevlerde bozulmalar, anlamada azalma durumları haricinde, beceri gerektiren hareketlerin planlanmasında gözlenen problemlerden kaynaklı MKB'dir.

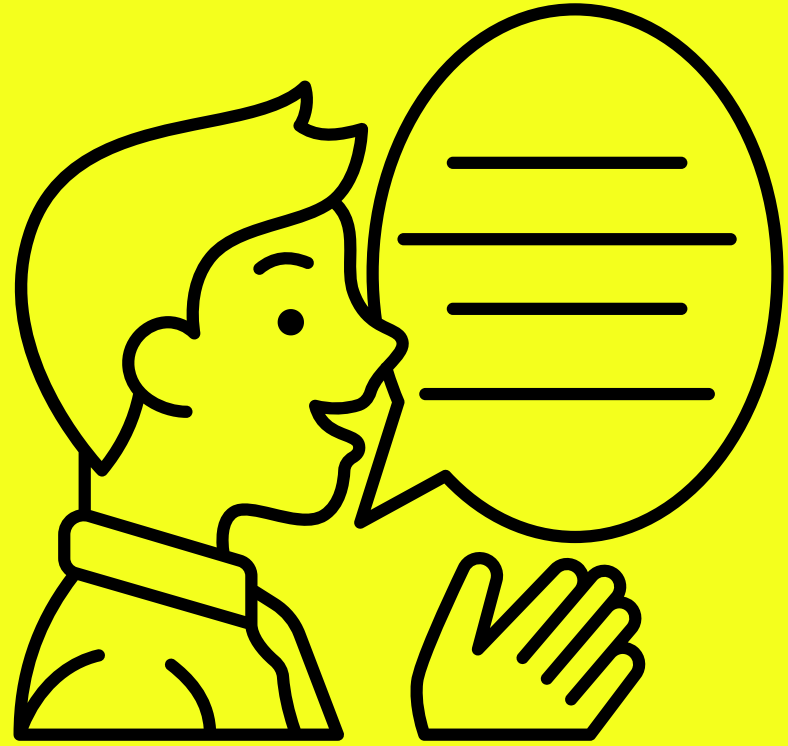
MOTOR KONUŞMA BOZUKLUKLARI

NEDENLER

- Serabrovasküler olaylar, inme, travmatik beyin hasarı, tümörler, serebral palsi, demans, parkinson gibi nörojenik hastalıklarla birlikte sıkça gözlenmektedir.

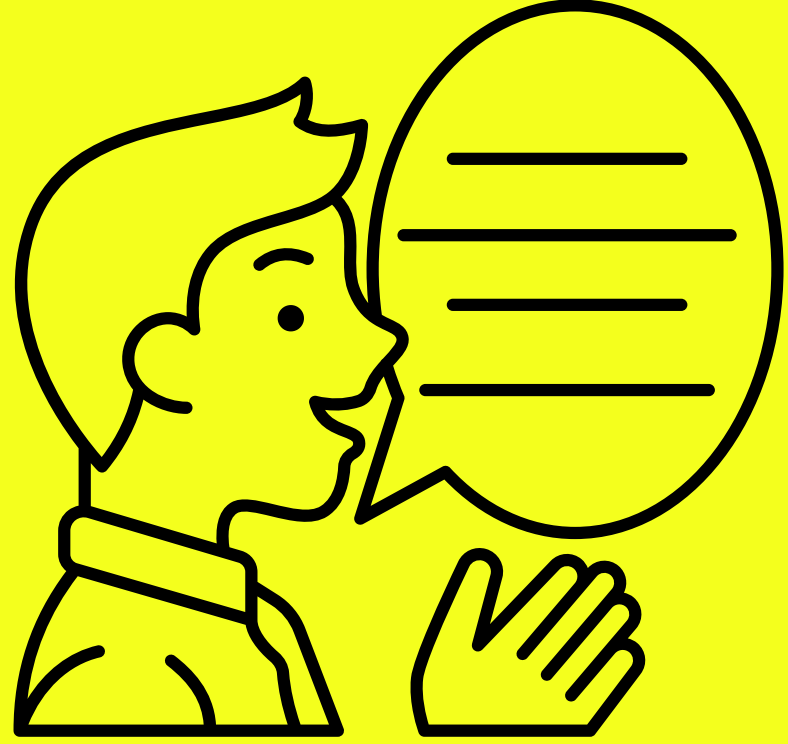
MOTOR KONUŞMA BOZUKLUKLARI

ÖZELLİKLER

- Sinir sistemindeki farklı lezyonlar çeşitli dizartri tiplerine yol açar. Dizartri türleri şunlardır: spastik, flaksid, ataksik ve hipokinetik dizartri. Spastik dizartri, gırtlak kaslarındaki spastisite ve koordinasyon sorunlarıyla ortaya çıkar ve sert, boğuk, genizsi konuşma ile kendini gösterir. Flaksid dizartri, solunum güçlüğü, düşük ses şiddeti, afoni, hipernazalite ve monoton konuşmaya neden olur. Ataksik dizartride, ses yüksekliği değişkenliği, çatlak ses, yavaş ve abartılı vurgu gözlenir. Hipokinetik dizartri, parkinson, myokloni ve tourette sendromunda görülür ve monoton, kısa, kesik konuşma ile karakterizedir.
- Sözel aprakside, ünlü ve ünsüz seslerin üretiminde ve prozodide zorluklar yaşanır; hasta hatalarının farkında olsa da düzelttikçe anlaşılabilirlik azalır.

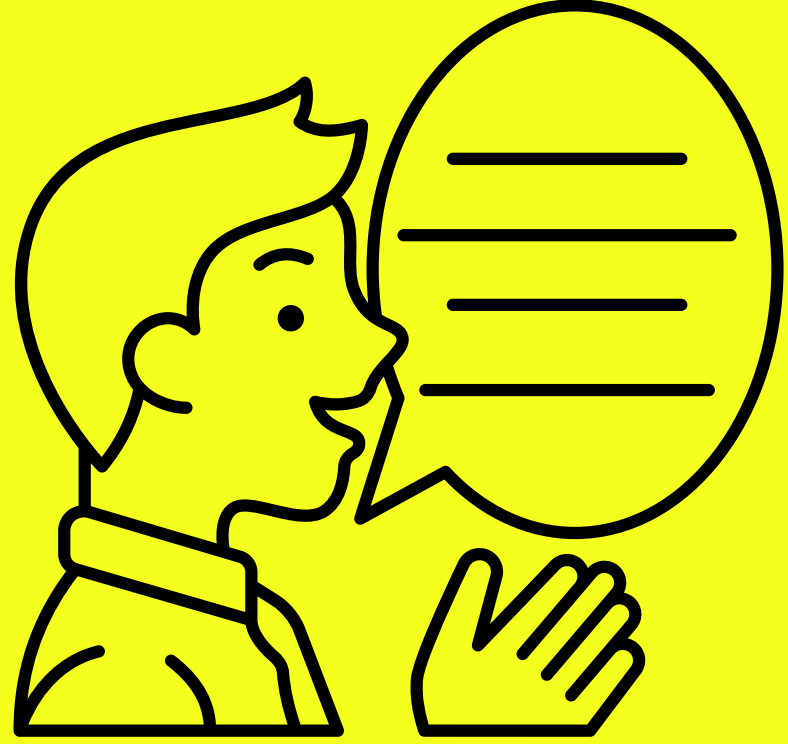
MOTOR KONUŞMA BOZUKLUKLARI

EĞİTİM ÖĞRETİM VE TEDAVİ SÜREÇLERİ

- Müdahale sürecine, hasarlanmış ve korunmuş alanların işlevsel profilini çıkarma, kişinin ihtiyaçlarına özgü bireysel terapi planının oluşturulmasıyla başlanır. Terapinin amacı, kişinin iletişim becerilerini arttırma ve yaşam faaliyetlerine aktif katılımını sağlamaktır. İletişim becerilerini arttırmak için kişinin dil gelişiminin, dil kullanımının, konuşma anlaşılabilirliğinin, hızının, süresinin, doğallığının ve prosodik özelliklerinin geliştirilmesi için çalışmalar yapılır. Müdahale sürecinde kolaylaştırıcı teknikler, telafi edici teknikleri ve çevresel düzenlemeleri içerir.

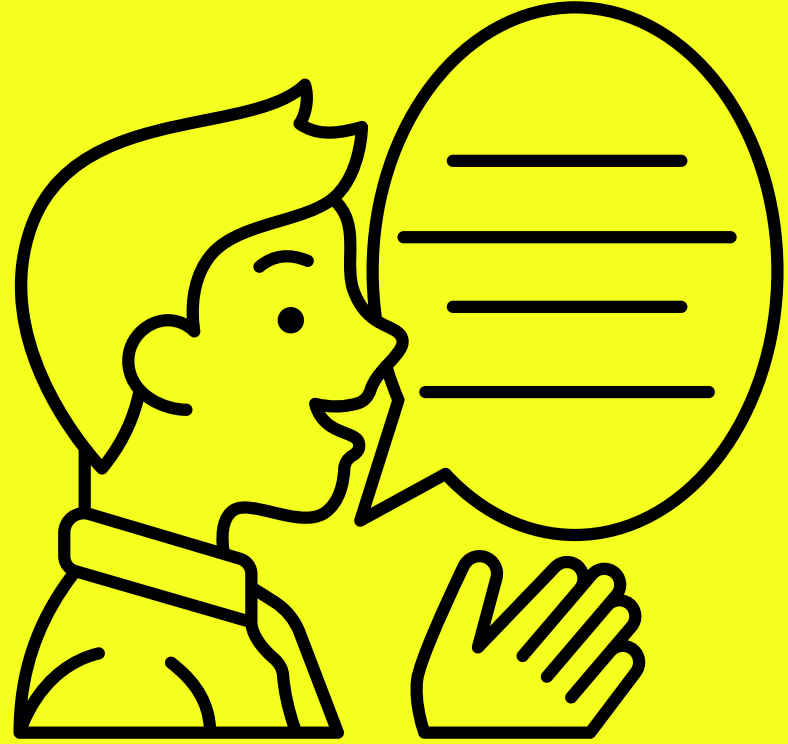
MOTOR KONUŞMA BOZUKLUKLARI

EĞİTİM ÖĞRETİM VE TEDAVİ SÜREÇLERİ

- Kolaylaştırıcı teknikler, beyindeki hasarın etkilerini azaltmak ya da temel fizyolojik fonksiyonları geliőtirmek için düzenlenmiő tekniklerdir.
- Telafi edici teknikler, kişinin sağlam kalmiő/korunmuş fonksiyonlarının kullanımını desteklemek için yapılan tekniklerdir.
- Çevresel düzenleme, toplumsal engelleri azaltmak, kişinin günlük yaşama katılımını sağlamak için yapılan düzenlemelerdir.

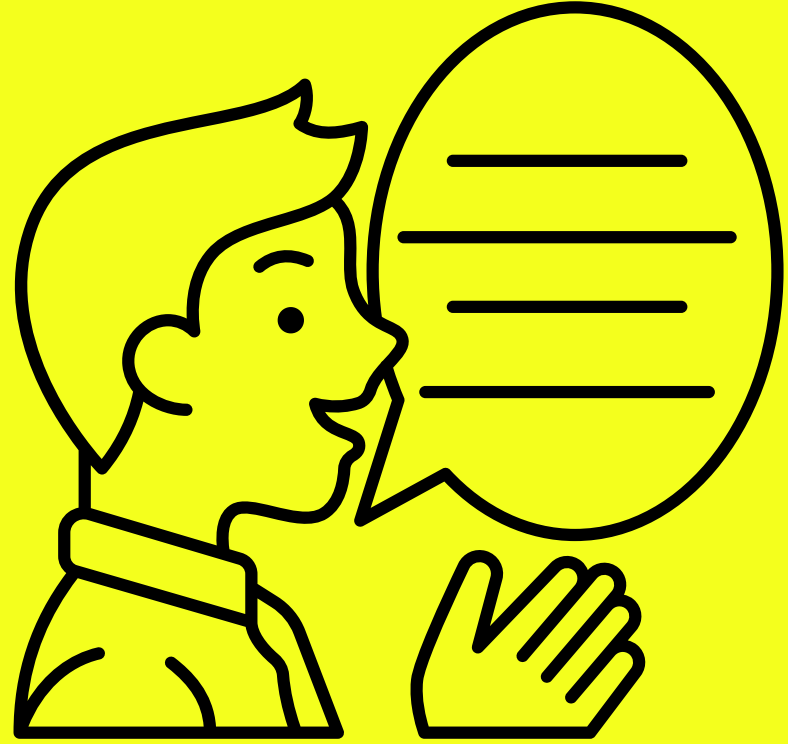
MOTOR KONUŞMA BOZUKLUKLARI

ÖNERİLER

- Konuşmaya başlamadan önce MKB bulunan kişinin dikkatini size verdiğinden emin olun.
- Arka plandaki gürültüyü en aza indirin veya ortadan kaldırın (TV, radyo, diğer kişiler).
- MKB'li kişi aksini belirtmediği sürece sesinizi normal seviyede tutun.
- Kurduğunuz cümlelerin yapısını basitleştirin ve konuşma hızınızı yavaşlatın.
- Önemli sözcükleri vurgulayın.
- MKB bulunan kişinin cümlelerini hemen tamamlamayın, bulamadığı sözcükleri hemen hatırlatmayın.
- Konuşmaya ek olarak çizimler, jestler, yazı ve yüz ifadeleri ile iletişim kurun.

MOTOR KONUŞMA BOZUKLUKLARI

ÖNERİLER

- MKB'li yakınınızın tüm konuşma girişimlerini övün ve hatalarını model olarak azaltın.
- Her sözcüğün mükemmel bir şekilde üretilmesinde ısrarcı olmayın.
- MKB'li kişileri aileden dışlamayın veya grup sohbetlerinde onları görmezden gelmeyin.
- Aksine onları mümkün olduğunca aile içi karar alma süreçlerine dâhil etmeye çalışın.
- Onları olaylardan haberdar edin ancak günlük detaylara boğmaktan kaçının.
- Bağımsızlığını cesaretlendirin ve aşırı korumacı olmaktan kaçının.

“

SES BOZUKLUKLARI

”

SES BOZUKLUKLARI

TANIM

- Normal ses; kişinin sesinin kalite, tizlik, yükseklik özellikleri açısından yaşına, cinsiyetine ve fiziksel görünümüne uygun olmasıdır. Bu özelliklerin birinde ya da birkaçında meydana gelen bozukluklar ses bozukluğu olarak adlandırılır.

SES BOZUKLUKLARI

NEDENLER

- Sesin suistimal edilmesi (aşırı ve yoğun ses kullanımı, yüksek sesle konuşmak, bağırmak, sık sık boğaz temizlemek vb.), kronik hastalıklar (solunum problemleri, hormonal sorunlar, mide sorunları, alerji vb.), alışkanlıklar (düzensiz nefes alış verışı, alkol sigara kullanımı), tıbbi sebepler (ses telleri üzerinde oluşan kitleler, gırtlığın alınması, tiroid ameliyatı, entübasyon, kalp ameliyatı vb.) ya da bazı nörolojik bozukluklar ses bozukluklarının nedenidir.

SES BOZUKLUKLARI

ÖZELLİKLER

- Ses bozukluğu olan kişinin sesi genel olarak ya da zaman zaman kısıktır, nefeslidir, derinden geliyor gibi hissettirir, sesin perdesi ve şiddeti düzensizdir, ses üretimi sırasında hiperfonksiyon/gergin ve hipofonksiyon/gevşek gözlenebilir. Hiperfonksiyonun olduğu durumlarda ses tellerinin olduğu gırtlakta da gergin kas hareketleri gözlemlenir.

SES BOZUKLUKLARI

EĞİTİM ÖĞRETİM VE TEDAVİ SÜREÇLERİ

- Ses terapisi, hastalara en iyi sesi nasıl üreteceklerini, zarar ya da hastalıktan nasıl geri döneceklerini ve korunacaklarını öğretmeyi amaçlar. Nefes koordinasyonu, uygun perde ve ses kalitesini sağlamak için egzersizler içerir. Çevresel etkilerin ve zararlı davranışların azaltılmasıyla ses sağlığını korumaya yönelik bir rehabilitasyon programıdır. Terapi teknikleri hastalığa ve semptomlara göre değişir.

SES BOZUKLUKLARI

ÖNERİLER

- Ses tellerinin zarar görmeden titreşmesi için doğru nefes almak önemlidir. Konuşmak için doğru nefes diyafram nefesidir. Diyafram nefesini kullanabilmek için de doğru postür yani dik durmak önemlidir. Ses bozukluğu olan kişinin konuşurken dik durmasını sağlayın.
- Sık ve şiddetli boğaz temizleme, sık ve şiddetli öksürük ses tellerini tahriş edeceğinden ses bozukluğu olan kişinin bu davranışlardan kaçınmasını sağlayın.
- Ses tellerinin hidrasyonu, nemli tutulması ve tahriş edici maddelerden uzak durulması önemlidir. Günde en az iki litre kafeinsiz ve teinsiz sıvı tüketin. Kafein, tein (çay, kahve, kola), alkol, süt ürünleri hücre içindeki suyu kuruttuğundan ve balgam artışına sebep olduğundan ses tellerinde hasar oluşmasına sebep olur. Bu nedenle çay, kahve, alkol ve süt ürünlerini olabildiğince az tüketmeye çalışın.

SES BOZUKLUKLARI

ÖNERİLER

- Yüksek sesle konuşmak ses tellerini tahriş edeceğinden aşırı şiddette konuşmayın, bağırmayın, çığlık atmayın. Sesinizi uzağa göndermek yerine siz oraya gidin.
- Ses bozukluğu bulunan kişinin kuru, tozlu, dumanlı, klimalı ve gürültülü yerlerde zorunda olmadıkça konuşmamasını sağlayın.
- Sigara ses tellerini tahriş ettiğinden, sigara içmeyin.
- Yemek borusunun başlangıcı ses tellerimizin hemen arkasında yer almaktadır. Yemek borusundan yukarı çıkan mide asidi ses tellerimizi tahriş edeceğinden reflü tedavisi önemlidir. Reflünüz varsa tedavi olun.
- İdrar söktürücü ilaçlar, ses tellerinde kurumaya yol açabilirler. Bu ilaçları doktor kontrolünde kullanın.
- İşitme kaybından dolayı devamlı bağırarak konuşma ihtiyacı hissedersiniz. İşitme kaybınız varsa mutlaka tedavi ettirin.

SES BOZUKLUKLARI

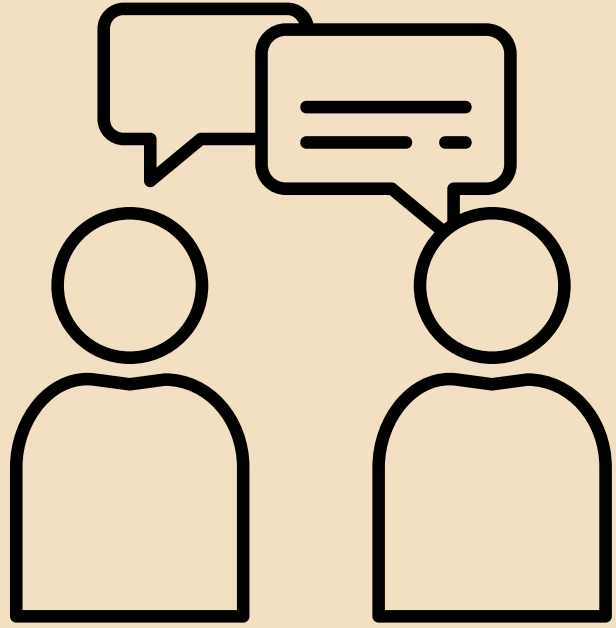
ÖNERİLER

- Birçok bitki çayının da diüretik etkisi olduğundan, bitki çaylarını sınırlı için.
- Alerji, sinüzit, farenjit, otit, burun tıkanıklığı ve akciğer hastalığınız varsa mutlaka tedavi ettirin. Vücudunuzdaki her türlü hata ve sorun sesinizi olumsuz yönde etkileyecektir; bu yüzden tüm sağlık sorunlarınızı çözüme kavuşturun.
- Her gün yeterli şekilde uyumaya özen gösterin.
- Ses telleri de birer kasdır. Bu kasların güçlü ve düzenli çalışması için Dil ve Konuşma Terapistinin önerdiği ses egzersizlerini düzenli bir şekilde yapın.
- Bazı hormonlar sesinizde kalıcı kalınlaşmaya yol açabilirken, doğum kontrol hapları da sesinizin dinamik aralığını daraltır. Hormon etkisi olan ilaçları kullanmadan önce mutlaka bir KBB hekimine danışın.

REZONANS BOZUKLUKLARI

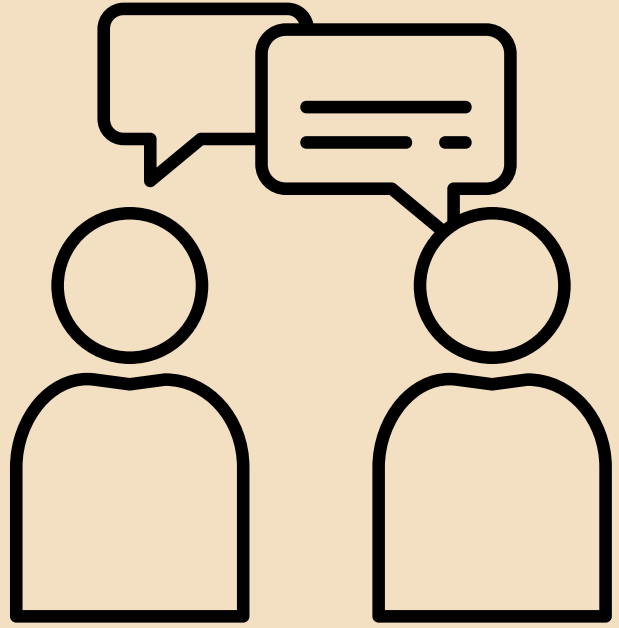
REZONANS BOZUKLUKLARI

TANIM

- Ses telleri ve artikulatorlerdeki değişiklikler, konuşmanın rezonansını belirler. Örneğin, /b/ ve /m/ sesleri benzer şekilde üretilse de, /m/ sesinde burun boşluğu da kullanılır. Bu fark, rezonans frekanslarındaki farklılıktan kaynaklanır. Burun ve ağız boşluğunu ayıran velofaringeal mekanizma, konuşma seslerini yönlendirir ve yutma sırasında burun boşluğuna kaçmayı engeller. İşlev bozulduğunda, konuşma nazal hale gelebilir. Rezonans bozuklukları, nazal kaçak veya hipernazalite şeklinde görülür. Hipernazalite tüm konuşmanın aşırı nazal olması, nazal kaçak ise belirli seslerin nazal üretilmesidir.

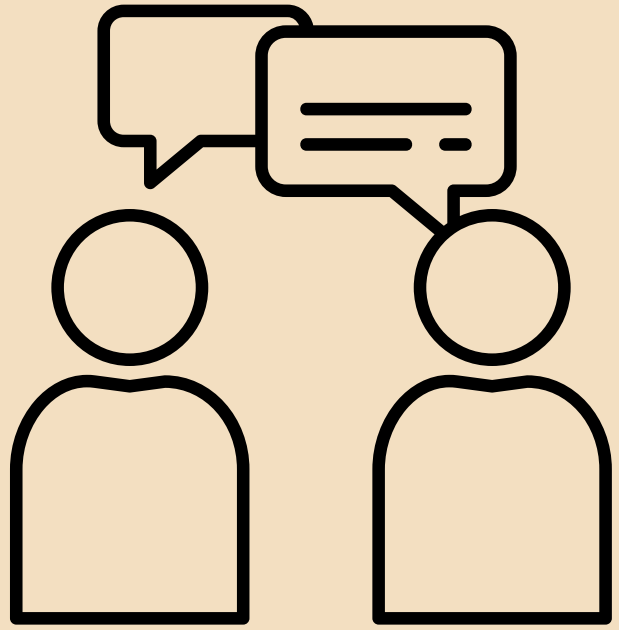
REZONANS BOZUKLUKLARI

NEDENLER

- Rezonans bozuklukları; yanlış öğrenme ya da yapısal (dudak damak yarıklığı, yüz anomalileri) nedenlerden kaynaklanmaktadır.

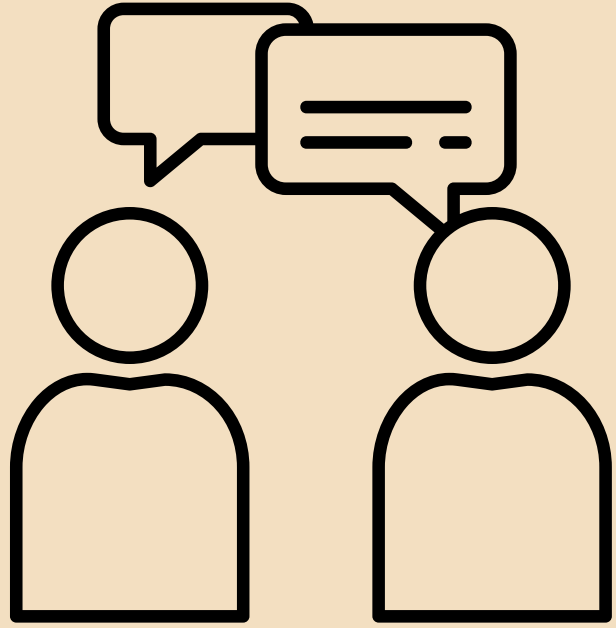
REZONANS BOZUKLUKLARI

ÖZELLİKLER

- Hipernazaliteye bağı telafi edici artikülasyon, hipernazalitenin neden olduğı nazal konuşmanın etkisini azaltmak için kişinin konuşma seslerini hatalı üretmesidir. Ses birime özgü nazal kaçakta, kişi yüksek basınçlı sesleri (s, z, ş, j, ç, c) nazal olarak üretir.

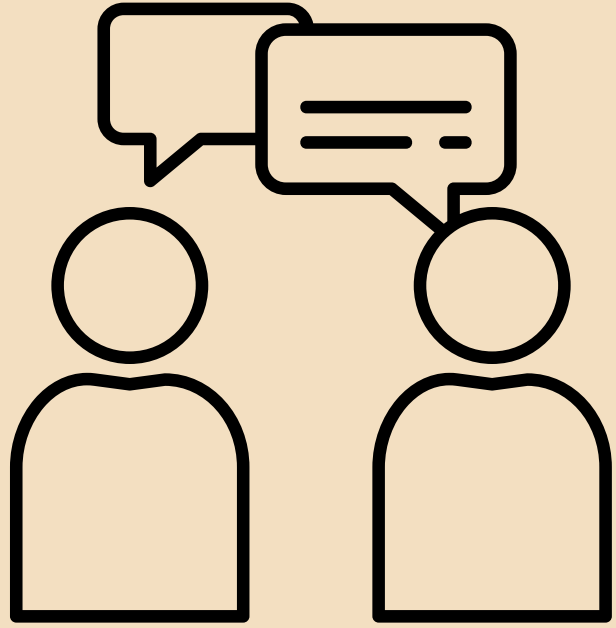
REZONANS BOZUKLUKLARI

EĞİTİM ÖĞRETİM VE TEDAVİ SÜREÇLERİ

- Rezonans bozukluklarının müdahalesine çocuğun yaşı, anlaşılabilirlik düzeyi, hata türleri ve örüntüleri, motor planlama ve programlama becerileri, gelişimsel durumu vb. göz önünde bulundurularak karar verilir. Rezonans bozukluklarının terapisinde kullanılacak yöntemler oldukça çeşitlidir.
- Müdahale sürecinin temel hedefi, konuşma seslerindeki hataları azaltarak konuşma anlaşılabilirliğini arttırmak ve bireyin terapilerde doğru olarak üretebildiği konuşma seslerini günlük yaşama aktarmasını sağlamaktır.

REZONANS BOZUKLUKLARI

ÖNERİLER

- Çocuğun hatalı ürettiği sözcüğü doğru bir şekilde ifade ederek ona doğru model olunuz (Örneğin çocuk “moy bayon” dediğinde siz “Evet, mor balon. Mor balon uçuyor.” şeklinde tekrarlayın.)
- Çocuğun konuşmasını bölmeyin ya da sürekli olarak düzeltmeyin,
- Çocuğun yaptığı ses hataları alay konusu edilmemeli ya da bu ses hatalarını sevimli bulunarak pekiştirmeyin.

“

TANILAMA

”

TIBBİ TANILAMA

- Çocuğun dil ve konuşma bozukluğu bulunup bulunmadığını ortaya çıkarmak amacı ile sağlık kuruluşlarında hekimler tarafından yapılan değerlendirmeye tıbbi tanılama denilir.
- Türkiye’de 0-18 yaş aralığında tıbbi tanılama, Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkındaki (ÇÖZGER) Yönetmelik maddelerine göre yapılır.
- Kulak burun boğaz hastalıkları uzmanı, çocuk ve ergen psikiyatristi, çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı, nörolog ve çocuk nöroloğu başvuru alan hekimlerdir. Tıbbi tanıyı koyan hekim tanı koyduğu kişiyi eğitsel düzenlemeler için dil ve konuşma terapistine (DKT), eğitsel değerlendirme ve tanılama için ilgili rehberlik ve araştırma merkezine yönlendirilir.

EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANILAMA SÜRECİ

- İnceleme sürecinde, çocuğun tüm gelişim ve disiplin alanlarındaki gereksinimlerini ortaya çıkarmak için değerlendirme süreçlerine yer verilir. Bu süreçte çocuğun eğitsel durumunu değerlendirmek için aile görüşmesi yapılır.
- Gelişim ve disiplin alanında yapılanları belirlemek amacıyla performans belirleme formları uygulanır ve çocuk okula gidiyorsa okuldan çocukla ilgili veri istenir.
- Tüm bu değerlendirmelerin sonucunda çocuğun gelişimsel ve eğitsel gereksinimleri ortaya çıkarılır.

EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANILAMA SÜRECİ

- Kurul toplantısı aşamasında, özel eğitim değerlendirme kurulu bir araya gelerek çocuğun değerlendirmelerinden elde edilen verileri bir araya getirir ve iki tür rapor düzenler.
- Bu raporlardan birincisi, Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne bağlı özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde kullanılmak üzere "destek eğitim" raporudur.
- Diğeri ise, resmî okul/kurumlara yönlendirme amacıyla kullanılmak üzere "yönlendirme" raporudur.

EĞİTSEL DEĞERLENDİRME VE TANILAMA SÜRECİ

- Çocuğa verilen bu raporlar ile çocuğun eğitsel değerlendirme ve tanılması sonucunda belirlenen gereksinimlerinin karşılanacağı, çocuğa en uygun olan özel eğitim hizmetine yönlendirilmesi sağlanır. Özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından çocuğun yönlendirme kararıyla birlikte bir de çocuğa özgü eğitim planı hazırlanır.
- İl/ilçe millî eğitim müdürlüğü bünyesindeki özel eğitim hizmetleri kurulu, özel eğitim değerlendirme kurulu raporu ve eğitsel plan doğrultusunda özel eğitim gerektiren çocukları en uygun resmî okul veya kuruma yerleştirir.
- EĞitim planı doğrultusunda çocuğun devam ettiği okul veya kurumda bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) hazırlanır ve uygulanır. Çocuğun eğitim süreci bu eğitim planına göre izlenir.

“

YASAL HAKLAR

”

YASAL HAKLARDAN KİMLER YARARLANABİLİR?

- Ülkemizde bu haklardan yararlanmak için; Sağlık Bakanlığı tarafından engelli sağlık kurul raporu vermeye yetkilendirilmiş bir hastaneden aldığı raporla bireyin en az %40 oranında engelli olduğunu belgelemiş olması ya da 20 Şubat 2019 tarihinde yayımlanan Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik (ÇÖZGER) gereği, çocukların raporlarına engel oranı yazılmayarak raporda “özel gereksinim var (ÖGV)” ibaresinin yer alması gerekmektedir.

EĞİTİM HAKLARI

- 0-36 ay arasında bulunan özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için erken çocukluk dönemi eğitim hizmeti,
- Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle en az on iki hafta süreyle örgün eğitim kurumlarından yararlanamayacağı ya da yararlanması durumunda sağlığı açısından risk oluşturacağını belgelendiren bireylere evde eğitim hizmeti,
- Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören öğrencilerin eğitimlerini sürdürmeleri için hastaneler bünyesinde açılan sınıflarda eğitim hizmeti,
- Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin mesleki, teknik, sosyal veya kültürel alanlarda bilgi ve becerilerle donatılması, onların hayata kazandırılması, üretken bireyler hâline getirilmesi amacıyla bu bireylere halk eğitim merkezleri tarafından yaygın eğitim hizmetleri verilebilmektedir.

**ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI
OLAN BİREYLERİN
DESTEK EĞİTİM
HİZMETLERİNDEN
FAYDALANMASI**

- Engelli sağlık kurulu raporu oranı %20 ve daha fazla olanlar ile ÇÖZGER raporunda özel gereksinimi olduğu belirtilen bireyler RAM'larda yapılan eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda düzenlenen destek eğitim raporu doğrultusunda özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde sunulan destek eğitim hizmetinden yararlanabilmektedir. Söz konusu hizmet, Bakanlıkça hazırlanan destek eğitim programları doğrultusunda ayda azami 8 saat bireysel ve/veya 4 saat grup eğitimi şeklinde sunulmaktadır.

ÜCRETSİZ OKUL SERVİSİ

- Resmî özel eğitim okullarında, özel eğitim sınıflarında ve yaygın eğitim kurumlarında öğrenim gören özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ortamlarına ulaşımları ücretsiz sağlanmaktadır.

DESTEK EĞİTİM ODASI

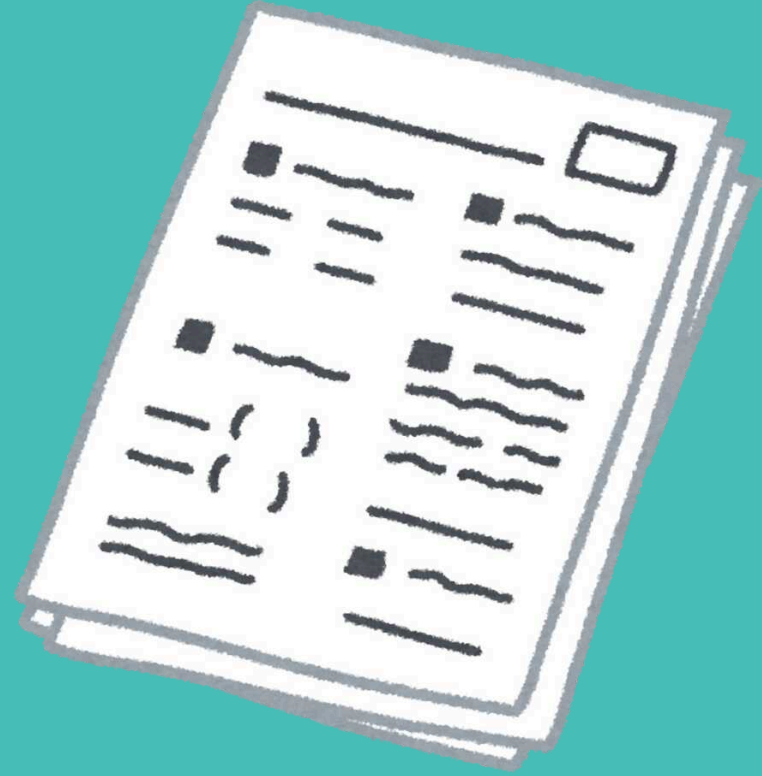
- Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde eğitim veren okullarda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrenciler için il veya ilçe millî eğitim müdürlüklerince okullarda destek eğitim odası açılmaktadır. Bu öğrenciler, okullar bünyesinde kurulan Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) Geliştirme Biriminin kararı ile haftalık toplam ders saatinin %40'ına kadar destek eğitim odalarında eğitim alabilmektedirler.

TAMAMLAYICI EĞİTİM

- Resmî özel eğitim okullarında öğrenim gören özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için örgün eğitim saatleri dışında haftalık 2 ders saati olacak şekilde tamamlayıcı eğitim faaliyetleri düzenlenebilmektedir.

SINAV TEDBİR HİZMETLERİ

- Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin girecekleri merkezî sistem sınavlarında yetersizliklerine uygun sınav tedbir hizmetleri Rehberlik ve Araştırma Merkezlerince alınabilmektedir.

ÜNİVERSİTE SINAV BAŞVURUSU

- Üniversite sınavında öğrencilere engel durumlarına uygun; ek süre, okuyucu, işaretleyici desteği gibi düzenlemeler yapılabilmesi için başvuru aşamasında öğrencilerin engelli sağlık kurulu raporlarını ÖSYM kayıt bürolarına vermeleri gerekmektedir.

HACI LÜTFİYE ŞİRECİ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Teşekkürler!